

XXV. KGYTK

2026.

Mit adtak nekünk az ókoriak?

Készítette: Juhász-Kardos Ágoston

4.a osztály

Érdi Bolyai János Általános Iskola

2030 Érd, Erzsébet utca 26-32.

Felkészítő tanár: Bihi Zsuzsanna

Ismeretterjesztő kategória

Társadalomtudományi szekció

Tartalomjegyzék

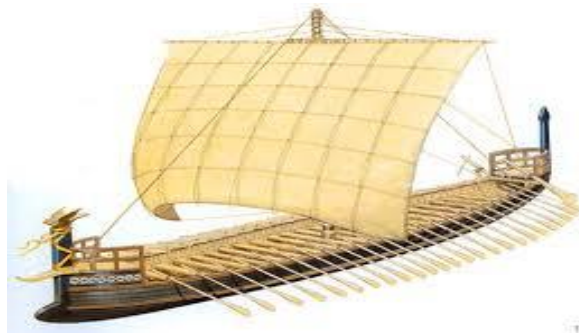
Bevezetés.....	3
Közlekedés	3
Építészet.....	4
Sport és szórakozás.....	5
Jog, politika.....	7
Tudományok.....	7
Mi lenne nélkülük napjainkban?.....	8
Felhasznált irodalom	9

1. Bevezetés

Rengeteg könyvben, filmben előjönnek az ókori istenek, szokások, és a sok izgalmas háború és monda története lenyűgöz. Az ókori emberek annyi mindent feltaláltak, s korunk tudósai pedig fejlesztik azokat. Ennek a dolgozatnak a témája, hogy milyen felfedezések voltak az ókorban, amelyek mai életünkre is hatással vannak, ezeket hogyan tökéletesítettük, és mi lenne, ha akkor nem lettek volna azok az emberek, akik megalkották ezeket a találmányokat.

2. Közlekedés

A leghíresebb hajókkal az ókori görögök rendelkeztek. Az ókori Hellaszban nem csak hadi, de kereskedelmi hajókat is építettek, ám mégis a hadi hajók voltak a leghírhedtebbek, s azok közül is a Triérés, amit körülbelül 170 ember hajtott, orránál faltörőkos volt található, nevét a három evezősoráról kapta.



Forrás: Bencsik István: Hajók története:Az első hajógerinc 14550 körül) előzményei <https://bencsik.rs3.hu/oktalis-kockadobas-sorozatok/98-hajok-toertenete-a-hajogerinc-elozmenyei.html>

Az ókori Hellász, mivel sok kis szigetből állt, létfontosságú volt a hajózás. A hétköznapi életben ma is rengetegszer használjuk a hajókat (utazásra és szállításra). A leghíresebb görög kikötő a Pireusz volt. A világ minden részéről érkezett oda áru és élelem.¹

„Minden út Rómába vezet.” tartja a mondás. A rómaiak zseniális útépitők voltak, a nagyrészt kőből kirakott utak kötötték össze a városokat, amelyeket sok kereskedő használt. Olyan tartósra tervezték az utakat, hogy máig több szakasz fennmaradt belőlük. Ma is híres például a Borostyánkőút Szombathelyen. Nem csak városokat, de hidakat is kötöttek össze az utak.²

¹ Mario Denti A múlt világjárója- Egyiptom, Róma, Athén 92. oldal

² Történelem tankönyv 5.

3. Építészet

Azért fontos beszélni az építészetről, mert ebben a témában található talán a legtöbb olyan megoldás, amit hasznosítottunk az ókorból.

A hidaknak ma is alapvető szerepük van a közlekedésben. Hiába nem a rómaiak építettek először hidat, a rómaiaké sokkal fejlettebb volt, mint bárhol máshol. A hidak építésénél követ, égetett vagy szárított téglát és fát alkalmaztak.

A vízvezetékek rendkívül hasznos építmények a Római Birodalomból. Arra építették, hogy szállítsa a tiszta vizet a fürdőkbe és a házakba. Máig használjuk mindössze annyi különbséggel, hogy kis fémcsövekben és nem nagy kőből és téglából készült alagutakban vezetjük el a vizet. Az az érdekesség, hogy *„bár a mai ember számára az ókori vízvezeték a pilléres alépitményű vízvezeték hidak jelentik, a valóságban a vízvezetékek többsége föld alatti alagút volt. Ezek megépítése azonban nem kevesebb technikai jártasságot és a kivitelezők részéről pontos munkát kívánt, ami a kortársak elismerését is méltán kiváltotta.”*³ Mivel akkoriban nem voltak szivattyúk, emiatt lejtéssel kellett megépíteni a rendszert, hogy gyorsan és gördülékenyen folyjék benne a víz.⁴

Ugyancsak a rómaiak találták fel a betont. A beton akkoriban egy olcsó építőanyagként szolgált. Kőtörmeléből készült, amit lime (mész, ragasztó) tartott össze. Ahhoz, hogy ne legyenek rajta repedések, vulkáni hamut is tettek bele. Máig rendkívül fontos anyag a beton. A beton általában cementből, vízből és adalékanyagokból készül napjainkban.⁵

A mai kultúrában is nagyon elterjedt a nyilvános fürdők (uszoda, strand) használata, ez a sok fürdő talán nem létezne a rómaiak nélkül. Ők építették az elsőt. Az első helység, amint beléptek egy olyan szoba volt, amit ruhatárolásra használtak. Ezután a következő állomás egy 42-50 Celsius fokú, forró vizes helység volt, majd 37-39 Celsius fokos, közepes hőmérsékletű terem volt a következő állomás, végül a hideg vizes frigidarium zárta a sort. Érdekes, hogy már az akkori fürdőkben is voltak szaunák.⁶

³ <https://www.aquincum.hu/blog/a-viz-a-legjobb/>

⁴ Történelem tankönyv 5.

⁵ A tudás enciklopédiája történelem 53.oldal

⁶ Mario Denti A múlt világhátrója- Egyiptom, Róma, Athén 126.oldal

Ha a rómaiak akkoriban nem ötlöttek volna ki ismét valami szenzációsat, lehet, hogy amikor mész a fürdőszobába zuhanyozni akkor a jéghideg padlón sétálnál. Bizony, bizony, a padlófűtést is ők találták fel. Az ókorban ezt a luxust csakis a magas rangú, gazdag emberek engedhették meg maguknak. Ma viszont már szinte minden házban van.⁷

Ki ne hallott volna a római amfiteátrumokról? Ezek az ellipszis alakú építmények jelentős szerepet játszottak a szórakoztatásban. A leghíresebb amfiteátrum a Colosseum, viszont ezen kívül még 229 másik ilyen építményt tartanak nyilván. A Colosseumban több mint 50.000 ember fért el. Arról, hogy milyen funkciót töltöttek be arról majd később írok. A mai építmények közül, ha belegondolunk a stadionok építésénél biztosan mintaként szolgáltak eme építmények.⁸

4. Sport és szórakozás

Az amfiteátrumokban zajlott küzdelmeket gladiátorküzdelmeknek hívták. Volt, hogy összeeresztettek két embert, hogy fegyverzetben küzdjenek meg egymással, volt, hogy valakit egy vadállat pl.: oroszlán elé vetettek, hogy fusson az életéért. Néha elárasztották vízzel, és tengeri csatákat vívtak. Tehát az itt zajló gladiátorharcok általában az egyik fél halálával végződtek. Mai szemmel ez embertelen barbárságnak néz ki, viszont akkoriban ez szórakozásnak számított. Ám másfajta versenyek is zajlottak ott: a kocsiversenyek. Ez a verseny is életveszélyes, csak sokkal kisebb mértékben, mint a gladiátorviadalok. Akár egy rabszolgából is lehetett itt egy híres, gazdag ember. A győztesek jutalomként elismerést és római pénzt, sestertiust kaptak.⁹

A kockázás már az ókori Rómában is nagyon népszerű volt. A mai korban leginkább kaszinókban, de sok társasjátékban is jelen van. Talán a legnépszerűbb a tali nevezetű játék volt: A játék során négy kockát dobtak, amelyek eredetileg állati csontokból készültek. A cél az volt, hogy a kockák mindegyike más oldalra essen, hiszen ez eredményezte a legmagasabb pontszámot. A tessera szintén egy ismert római kockajáték volt. A játékhoz három hatoldalú kockát használtak, és a cél az volt, hogy a lehető legmagasabb pontszámot éri el, például

⁷ Mario Denti A múlt világjárója- Egyiptom, Róma, Athén 126. oldal

⁸ Iván Rovetta Régi civilizációk története 35. oldal

⁹ Mario Denti A múlt világjárója- Egyiptom, Róma, Athén 120. oldal

három hatos dobással. Most következik a mai „Ki nevet a végén?” játék elődje: A tabula. Két játékos játszott, akik három dobókockával dobtak, és a cél az volt, hogy a játékosok minél előbb végig vigyék saját bábuikat a táblán. A játék gyorsaságot és stratégiát igényelt, hiszen a játékosoknak ki kellett számolniuk a lépéseket a dobások alapján.

Az ókori Hellaszban a legismertebb szórakozás az olimpia volt. A főbb versenyszámok akkoriban a kocsiverseny: a mai autóverseny őse, egy strapabíró szekeret hajtott egy ló, a cél ugyanaz volt, mint napjainkban, hogy te legyél a leggyorsabb. Az öttusa az alábbi versenyszámokból állt:

- távolugrás
- birkózás
- gerelyhajítás
- diszkoszvetés
- futás

Habár manapság új számokat tettek hozzá, rendkívül hasonlít a mai az ókorira. A futóverseny során az nehezítette meg a versenyzők dolgát, hogy fáklyával kellett futni, s nem volt szabad hagyni, hogy a láng kialudjon. A birkózás: A cél az volt, hogy az ellenfelet a földre vitele volt. Akinek ez háromszor sikerült, az nyert. Ami hátránya volt, hogy súlycsoportok nélkül rendezték, ami a kisebb testű emberek számára nem volt túl előnyös. Az ökölvívásban először csupasz kézzel harcoltak, utána viszont rájöttek, hogyha kesztyűt viselnek, sokkal kevésbé fájdalmasabb. Ám még kesztyűvel is brutális volt, ugyanis ezt leszámítva teljesen meztelenek voltak. A győztes jutalma az ókori olimpián egy koszorú volt, amelyet a szent olajfa ágából fontak. Ezt ma kevésnek tartanánk, ám akkoriban ez számított a legnagyobb dicsőségnek, amit egy férfi elérhetett (nők nem indulhattak az olimpián). Az olimpia inspirálta az embereket. Jeórgiosz Avérof élesztette fel az olimpia hagyományát 1896-ban Athénban.¹⁰ Mára az olimpia a világ legnagyobb sporteseménye lett, és minden sportolónak a legnagyobb álma, hogy olimpia bajnok lehessen. Az országok négyévente versengenek azért, hogy ők rendezhessék meg. Napjainkban egyre több és több versenyszámmal bővül az ókorihoz képest. Manapság az olimpia pénzügyi vállalkozássá is vált, a bevétel fontos szempont, ezért a nézettség is sokat befolyásolja a versenyszámok kiválasztását, erre példa az öttusa átalakítása.

¹⁰ Iván Rovetta Régi civilizációk története 28. oldal

Az egyiptomiak találták ki az ókorban a sakk őset, a szenetet. Több uralkodó sírjában találták meg ezt a játékok, így hát azt lehet feltételezni, hogy a nemesek körben közkedvelt volt. A sakk napjainkban is nagyon népszerű, fejleszti a stratégiai képességet, az előre tervezést, és úgy általánosságban az agyat.

5. Jog, politika

A római korban fejlődött ki a jogtudomány. Mostanában is tanítanak az egyetemeken római jogot, mert az újkori jogrendszernek az alapja a római jog. Az ókori Rómában nagyon fontos volt a szerepe a szónoklatnak. A bírósági tárgyalások legfontosabb része a volta vád és a védő beszéd.

A másik fontos dolog jog és politika szempontjából a demokrácia. A demokrácia jelentése: a nép hatalma. A demokrácia először az ókori Hellaszban alakult ki. A demokrácia lényege az, hogy nem csak a főnemesek szavaznak s döntenek, hanem a polgárok is, tehát egy nagyobb társadalmi csoport akarata alapján születnek a döntések (a többség akarata). A mostani korban ez az egyik legelterjedtebb politikai rendszer. Hasonló a rómaiaknál a szenátus, ami voltaképpen a mai parlamenthez hasonló szerepet töltött be. Szenátorok csak azok lehettek, akik gazdagok és nemesi családból származnak.¹¹

6. Tudományok

Az egyiptomiak fejlesztették ki a papír őset, a papiruszt. A Nílus mentén nőtt egy nádszerű növény, a papirusz, ebből készült az anyagból készült a mai formájához hasonló lap. Ha már volt papiruszuk, a rostos szárát felaprították, s a rostokat kisimították, ezután alaposan megmosták őket. A következő lépés az volt, hogy egymásra helyeztek rétegeket, és kalapáccsal egymáshoz klopolták a két réteget. Végül kirakták száradni a napra, majd elegyengették.

Az egyiptomiaknak szokása volt, hogy elhunyt fáraóikat mumifikálták. Napjainkban ennek a folyamatnak a szerveltávolítás része tett talán nagy hatást az orvostudományra. Egy kampóval

¹¹ Mario Denti A múlt világjárója- Egyiptom, Róma, Athén 110.oldal

távolították el a szerveket, amelyeket kancsóba helyeztek el (a kancsókat a fáraó sírjába tették), viszont az agyat kidobták.

A görög Hippokratész azonban túlszárnyalta az egyiptomiakat. Hippokratészt az orvostudomány atyjának is szokták emlegetni azért, mert ő volt az első, aki rendszerbe foglalta és leírta az orvostudomány elméleti és gyakorlati alapjait. A hippokratészi esküt kell továbbá letennie annak, aki orvos szeretne lenni napjainkban. Hippokratész elmélete az volt, hogy az emberi testet az Empedoklész-féle →négy elemnek (tűz, víz, levegő, föld) megfelelő 4 nedv (a vér, a nyál, a sárga és a fekete epe) alkotja. Kellő arányuk adja az egészséget, ha egyik megromlik, betegség támad; az orvos feladata a nedvek és helyes arányuk helyreállítása. E nedveknek az éltető erőt a meleg adja, melynek közp-já a szív, s a légzéskor a levegőből fölvevett pneuma táplálja.¹²

A filozófia rengeteg sok tudománynak az alapja. Mivel a filozófusok kezdtek el foglalkozni először a természeti törvényekkel (fizika elődje) és a társadalmi kérdésekkel. Már az ókori Hellaszban is voltak nagy filozófusok. A leghíresebbek: Thalész, Démokritosz, Szókratész, Platón és Arisztotelész. Démokritosz kezdett el először gondolkodni az „atomelméleten”. A filozófusok olyanok, mint a polihisztorok. Megannyi problémán és megválaszolatlan kérdésen gondolkoznak, s elméleteket gyártanak.¹³

7. Mi lenne nélkülük napjainkban? (Következtetések helyett)

Eljátszottam a gondolattal, hogy milyen lenne a mai világunk, ha azokat a találmányokat, amiket az ókori görögök és rómaiak fejlesztettek ki, fel sem találják, vagy a barbár törzsek lerombolják.

Ha akkoriban nem fejlesztik ki az utakat, ma sokkal lassabb lenne a közlekedés, az őszi napokon bárhova mennénk, sárban tapicskolnánk. Lehet, hogy nem lennének autópályák, veszélyesebb lenne a közlekedés mind a gyalogosok, mind a kocsival közlekedők számára.

¹² Egyszer volt... az emberiség történelmének képes enciklopédiája

¹³ A tudás enciklopédiája történelem 31. oldal

Ha a rómaiak nem találják fel a vízvezetékét, ma is tombolnának lehet a rémesebbnél rémesebb betegségek, nem lenne tiszta vizünk, vízcsap meg WC se lenne a házban. Nem lehetne elmenni uszodába, mindenki koszos lenne, akivel találkoznál (ha nincs víz nincs zuhany).

A beton létfontosságú napjainkban, elképesztően hasznos. Ma már szinte minden városi házban van beton. Beton nélkül valószínűleg nem lennének tartósak a házak, nem lennének gyönyörű kupolás építmények, mint a templomok, nem lennének emeletes házak, és nagyobb épületek és rendes utak nélkül olyan lenne, mintha egy nagy faluban élnénk.

Padlófűtés nélkül az otthonunkban a jéghideg padlón sétálgatnánk, ami nem túl kellemes.

Az amfiteátrumok vitathatatlanul ikonikus építmények, nem véletlenül mintázták róluk a stadionokat. Sok ember nem nézhetné meg kedvenc sportját úgy, hogy ne kelljen folyton ugrálnia ahhoz, hogy lásson valamit (a kialakítása az amfiteátrumoknak ilyen szempontból nagyon praktikus).

A mai sportversenyek helyett lehet, hogy nem egy olimpikont, hanem a köböre világbajnokot ünnepelnénk.¹⁴

8. Felhasznált irodalom

- Történelem tankönyv 5.
- Albert Barillé Egyszer volt... Az emberiség történetének képes enciklopédiája
- A tudás enciklopédiája történelem szerk: Gáspár Katalin
- Iván Rovetta Régi civilizációk története
- Romano Solbiati, Mario Denti A múlt világjárója- Egyiptom, Athén, Róma
- Frank Schwieger Odüsszeusz és bandája trójai történetek újratöltve
- Jean Menzies Görög mítoszok
- Jean Menzies Egyiptomi mítoszok

¹⁴ <https://telex.hu/eszcombajn/2022/08/17/kobore-kegbere-lovas-jatek-kecske>